

ДИСКУСІЯ ЯК ОДИН ІЗ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОГО МОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ АВІАФАХІВЦІВ

Муравська С. М. Дискусія як один із інтерактивних методів навчання англійського мовлення майбутніх авіафахівців.

У статті обґрунтовано доцільність використання дискусії як одного з інтерактивних методів навчання англійського мовлення майбутніх авіафахівців. Дискусію витлумачено як широке обговорення якогось спірного питання для з'ясування різних позицій. У процесі дослідження встановлено, що дискусія сприяє активізації пізнавальної діяльності студентів, розвитку індивідуальності кожного учасника мовленнєвої ситуації, підвищенню активної розумової діяльності, зниженню стану тривожності в сором'язливих студентів.

Диференційовано прийоми введення в дискусію відповідно до вимог ІКАО: опис конкретної проблемної ситуації з життя; використання останніх новин; рольова гра; демонстрація відео; драматизація (моделювання проблемної ситуації); звукозапис і т. ін. Виокремлено етапи проведення дискусії: окреслення макро- та мікропроблем, поділ студентів на групи, пояснення стратегій і тактик проведення дискусії; рекомендації щодо збору матеріалу; лексичні вправи; попереднє обговорення однієї із мікропроблем; колективне обговорення; звернення до текстового матеріалу тощо.

Ключові слова: дискусія, інтерактивні методи навчання, навчання англійського мовлення майбутніх авіафахівців, вимоги ІКАО.

Муравская С. Н. Дискуссия как один из интерактивных методов обучения общению на английском языке будущих авиационных специалистов.

В статье исследуется целесообразность использования дискуссии как одного из интерактивных методов обучения общению на английском языке будущих авиаспециалистов. Дискуссия определяется как широкое обсуждение какого-то спорного вопроса для презентации разных точек зрения. В процессе исследования устанавливается, что дискуссия способствует активизации познавательной деятельности студентов, развитию индивидуальности каждого участника речевой ситуации, повышению активной мыслительной деятельности, снижению состояния тревожности у стеснительных студентов.

Рассматриваются различные приемы введения в дискуссию согласно требований ИКАО: описание конкретного проблемного случая из жизни; использование последних новостей; ролевая игра; демонстрация видео; драматизация (моделирование проблемной ситуации); звукозапись и т. п. Определяются этапы проведения дискуссии: выделение макро- и микропроблем, разделение студентов на группы, объяснение стратегии и тактик проведения дискуссии; рекомендации относительно сбора материала; лексические упражнения; предварительное обсуждение одной из микропроблем; коллективное обсуждение; обращение к

текстовому матеріалу и др.

Ключевые слова: дискуссія, інтерактивні методи навчання, навчання обговоренню на англійському мові майбутніх авіаційних спеціалістів, вимоги ІКАО.

Muravska S. M. Debate as one of the interactive methods of teaching future aviation specialists to speak English.

In the given article the advisability of using debate as one of the interactive methods of teaching future aviation specialists to speak English has been proved. Debate can be defined as a broad discussion of moot point to find out different points of view. In the process of research it has been found out that debate promotes students' cognitive activity activation, personality development of every participant of speech situation, improvement of students' thinking abilities, decreasing the state of anxiety typical for shy students.

Debate is considered to be effective if the following conditions are fulfilled: the right choice of the topic for discussion, it should be interesting for every participant of the debate; active participation of all members; every participant of the debate should have high motivation. Students are highly motivated to discuss real life situations. The techniques of introduction into discussion on the basis of aviation English according to ICAO requirements can be the following: description of real life situation, using the latest news, role play, demonstrating videos, dramatization (modeling the problem situation), audios, asking questions (What? How? Why? What do you know about?).

The following stages of conducting debate have been defined: finding out the main problem, dividing it into smaller problems, division of students into groups, explaining the strategy of conducting debate; explaining the rules of conducting debate, recommendations as for data collection; vocabulary exercises (introducing new vocabulary units); preliminary discussion of one of the smaller problems in all groups; brainstorming; applying texts, audios, videos to get the basic information on the given problem. In addition, the discussion list phrase has been introduced for conducting successful debate. Holding debate should include such aspects: the stages of group independent work as for data collection and understanding; announcing the results of work and their discussion in small groups; general discussion and sizing up. The teaching experience proves the fact that debate can be used for teaching students to speak English when they have intermediate and advanced level of English. They are to use a wide range of vocabulary units, grammar constructions, be able to react to phrases of other group members, give arguments to prove their point of view. Debate is not recommended for usage on the initial stage of learning English. Those who want to use this interactive method should take into account the fact that if they want to succeed, they are to do a lot of preliminary work.

Key words: debate, interactive teaching methods, teaching future aviation specialists to speak English, activation of cognitive and thinking activity, ICAO requirements.

Сьогодні цілком очевидно, що вивчення іноземних мов студентами авіаційних ВНЗ, ґрунтоване лише читанні та перекладі професійно зорієнтованих текстів і вивченні професійної лексики, граматичних та синтаксичних конструкцій, не сприяє достатньою мірою формуванню комунікативних умінь і навичок, розвиткові відповідної соціокультурної компетенції.

Пілоти та диспетчери повітряного руху спілкуються за допомогою стандартної фразеології, що складається з професійно зорієнтованих фраз, якими можна послуговуватися в тій чи тій ситуації. Практика засвідчує, що знання фразеології є достатніми для спілкування у 95% випадків. У документах ІКАО зазначені вимоги до використання розмовної мови. Ясність, точність та правильність – мета професійного спілкування. Якісними характеристиками професійного спілкування, спрямованими на краще взаєморозуміння, є специфічність, чіткість і доступність. Основне в радіообміні – помірний обсяг інформації, чітка пауза між словами та фразами. Складним завданням для пілота стає одночасне керування літаком, спілкування та розв’язання тих чи тих проблем. У такому разі важливою є нейтральна і спокійна інтонація співрозмовника.

Подекуди виникають надзвичайні ситуації, коли хороші комунікативні здібності пілота та диспетчера можуть врятувати життя не лише командирів повітряного судна, але й його пасажирів. Саме тому у процесі викладання професійно зорієнтованої англійської мови значна увага повинна приділятися розвитку комунікативних здібностей майбутніх пілотів і диспетчерів.

Допоміжний персонал, безперечно, має теж вільно володіти англійською мовою, оскільки кожного дня через будь-який аеропорт проходить велика кількість пасажирів з різних країн світу. Англійська мова є міжнародною мовою спілкування й однією з офіційних мов ІКАО. З цієї причини володіння англійською мовою, уміння вільно спілкуватися нею набуває першочергового значення.

На нашу думку, дискусія є тим інтерактивним методом навчання, який сприятиме розвитку комунікативних навичок майбутніх авіафахівців, навчатиме їх слухати й відповідно реагувати на репліки співрозмовника.

Аналіз останніх досліджень і публікацій переконливо демонструє, що чимало вітчизняних науковців висловлювали своє зацікавлення окресленою проблемою, займалися вивченням дискусії як інтерактивного методу (Н. Джава, Л. Коростильова, Т. Мясоїд, Ж. Хайдарова, П. Підкасистий, О. Пометун та ін.). Однак питання щодо навчання англійської мови за допомогою дискусій майбутніх авіафахівців не знайшло свого відображення у навчально-методичній літературі. Звідси, відповідно, мета статті й полягає в обґрунтуванні

доцільності використання дискусії як одного з інтерактивних методів навчання англійського мовлення майбутніх авіафахівців.

Сучасний викладач, послуговуючись надбаннями як вітчизняного, так і зарубіжного педагогічного досвіду, має у своєму розпорядженні арсенал методів навчання студентів. У кожному з наявних методів спостерігаються як позитивні, так і певною мірою негативні моменти. Обираючи методи, викладач повинен зважати передовсім на мету заняття, матеріально-технічне забезпечення навчального процесу, рівень підготовки студентів і т. ін.

При цьому важливо брати до уваги те, що кожне заняття повинне відповідати певним вимогам, зокрема:

- охоплювати навчальним процесом усіх студентів;
- сприяти зворотному зв'язку між викладачем та студентом;
- демонструвати перспективу застосування набутих знань та навичок не тільки в навчальних, але і в конкретних життєвих ситуаціях;
- мотивувати студентів до самостійного опанування матеріалу;
- відпрацьовувати моделі роботи, необхідні для подальшої дослідницької, наукової та професійної діяльності;
- засвідчувати можливість отримувати знання як індивідуально, так і у груповій взаємодії [4].

Такі вимоги до організації навчального процесу задовольняють передовсім інтерактивні методи навчання, що уможливають створення комфортних психологічних умов засвоєння інформації, за яких кожен студент зможе реалізувати свої можливості. В основі навчального процесу лежать співпраця й ефективне спілкування, яке має на меті розвинути творче мислення студентів, спільний підхід до розв'язання проблем, здатність виокремлювати основне. У такому разі поліпшується не тільки запам'ятовування матеріалу, але й окреслюються перспективи його використання у професійній діяльності.

Фахівець з методики викладання іноземних мов П. Ур зазначає, що з чотирьох навичок (слухання, говоріння, читання та письмо) говоріння інтуїтивно вважають найосновнішою: людей, які знають мову, називають носіями мови, і ті, хто вивчають іноземну мову, зацікавлені в тому, аби навчитися розмовляти нею [6, с. 120].

Одним з видів роботи, який сприяє розвитку комунікативних навичок, є дискусія (лат. *discussion* від *discutio* – розглядаю, досліджую) – широке обговорення якогось спірного питання для з'ясування різних позицій [2, с. 49].

Дискусія дає змогу активізувати пізнавальну діяльність студентів; сформувати певну культуру мови, вміння вислухати співрозмовника до кінця, не перебиваючи, ставлячи запитання, заперечуючи або, навпаки, погоджуючись; формувати свідоме ставлення до розгляду того чи того питання, активність в обговоренні проблеми, яка назріла, спрямованість на з'ясування причин її виникнення, а також на її розв'язання. Вона формує культуру творчого оперативного мислення; створює умови для використання особистого досвіду й одержаних раніше знань для засвоєння нових.

На думку провідних учених із дослідження інтерактивних методів навчання (Л. Коростильова, Т. Мясоїд, П. Підкасистий, О. Пометун, Ж. Хайдарова), дискусія – це спільна, активна робота учасників усієї групи, особлива форма колективного співробітництва, у процесі якої відбувається розвиток індивідуальності кожного учасника мовленнєвої ситуації, підвищується активна розумова діяльність, знижується стан тривожності в сором'язливих студентів, що допомагає їм подолати боязнь помилок. Крім того, такий вид роботи уможливорює взаємонавчання: студенти мають змогу виправляти помилки один одного, сприяти добиранню засобів вираження тих чи тих думок. Дуже важливим є те, що викладач і студенти стають рівноправними суб'єктами навчання.

З погляду І. Голубочки, дискусія як практика в мовленні передбачає розвиток умінь чітко, логічно розмірковувати, формулювати думку, вміння слухати та висловлюватися відповідно до теми спілкування. Безпосередня участь комунікантів у дискусії на занятті, у процедурі обговорення різних професійних питань дасть змогу навчитися представляти, виражати свою позицію, підкріплювати її аргументами, доповнювати новими фактами, погоджуватися чи не погоджуватися, вносити пропозиції, відстоювати ту чи ту версію, робити висновки [1, с 53].

Дискусія є ефективною при наявності таких факторів:

- правильний вибір предмета обговорення (дискусія – це не тільки «суперечка», а цікаве обговорення проблеми);
- активна участь усіх учасників обговорення (учасники дискусії звертаються безпосередньо один до одного);
- умотивованість мовленнєвих дій учасників обговорення (мотивація мовленнєвої діяльності досить висока, якщо учасники

обговорюють реальні, професійно зорієнтовані ситуації) [3].

На основі проаналізованих вище фактів можна виокремити такі прийоми введення в дискусію на матеріалі авіаційної англійської мови згідно з вимогами ІКАО:

– опис конкретного проблемної ситуації з життя:

What actions should be taken by the crew in case of an engine failure?

– використання останніх новин:

The example can be the following: A Boeing 737 airliner belonging to the Tatarstan airline company crashed at the Kazan international airport on November 17 while on a flight from Moscow to Kazan. All the passengers on board the airliner were killed. The Boeing 737 crashed while trying to abort its landing in order to make a second landing approach. According to the Russian Ministry of Emergency Situations, the Boeing 737 exploded. Initial information indicates that pilot error could be the cause of the accident. Other possible causes are bad weather and technical failures. The Russian Weather Center said that the weather conditions were normal for this type of aircraft.

– рольова гра:

One of the students is a pilot, another is an air traffic controller. They should speak about all preliminary procedures before take-off.

– демонстрація відео:

The example can be watching an episode of air crash investigations. The students are to discuss the following questions:

- When and where did an air crash take place?
- What were the reasons of the air crash?
- What can you say about the weather conditions?
- What actions were to be taken by the crew to prevent the air crash?
- драматизація (моделювання проблемної ситуації):

The plane was hijacked. Make up a dialogue between a pilot and an air traffic controller.

– звукозапис: Прикладом може стати запис розмови між пілотом і диспетчером щодо процедур перед зльотом літака.

– питання на зразок *Що? Як? Чому? Що вам відомо про...?*

Have you ever heard about an air crash of Polish President Kachinskiy? When and where did it take place? What was a pilot's error? Did Smolenskiy airport have all necessary equipment? What was the language of communication between an air traffic controller and a pilot?

Were the weather conditions good for landing?

Організація дискусії передбачає такі етапи:

- 1) виокремлення макро- та мікропроблем; поділ студентів на групи; пояснення стратегій і тактик проведення дискусії;
- 2) пояснення правил ведення дискусії; рекомендації щодо збору матеріалу;
- 3) лексичні вправи (знайомство з новою лексикою);
- 4) попереднє обговорення однієї із мікропроблем у всіх групах;
- 5) колективне обговорення;
- 6) звернення до текстового матеріалу, відео- та аудіозаписів задля одержання базової інформації з певної проблеми.

Окрім того, організація проведення дискусії має враховувати й такі складові, як-от:

- а) етапи самостійної роботи групи щодо добору й осмислення матеріалу;
- б) повідомлення результатів обговорення в малих групах;
- в) власне дискусія;
- г) підведення підсумків.

Наблизити дискусію на заняттях з авіаційної англійської мови до реальної комунікативної ситуації допоможуть запропоновані ілюстрації:

DISCUSSION PHRASE LIST

Giving opinions: I think, in my point of view, to my mind, my own feeling is that..., I suppose that..., I am convinced that...

Agreeing/Disagreeing: I agree that..., I disagree that..., you are completely right, yes, I think so too.

Asking for people's opinion: don't you agree? What's your point of view? What do you think? What is your position?

Giving examples: for example, for instance.

Interrupting: sorry to interrupt but..., excuse me, can I just come in here? Could I just say something at this point? Wait a minute...

Organizing thoughts in order: to start with, firstly, secondly, besides this, in addition, what is more, on the one hand, on the other hand, to sum up, in conclusion I would like to say that...

Bringing the discussion to an end: does anyone wish to say anything else? I think we've covered everything, I'd like to sum this up, in conclusion I would like to say that...

Досвід свідчить про те, що дискусію можна використовувати в роботі зі студентами, які послуговуються англійською мовою, мають певний словниковий запас, розвинені навички говоріння й аудіювання, володіють загальнонавчаними граматичними конструкціями. Цей інтерактивний метод не може застосовуватися на початковому етапі вивчення англійської мови.

Підсумовуючи, зазначимо: дискусія – це один з ефективних інтерактивних методів навчання англійського мовлення майбутніх авіафахівців. Її використання сприяє розбудові комунікативних навичок курсантів, їхніх умінь чітко, логічно формулювати свої думки, слухати й висловлюватися відповідно до теми спілкування. У процесі дискусії відбувається розвиток індивідуальності кожного учасника мовленнєвої ситуації, підвищується активна розумова діяльність, знижується стан тривожності в сором'язливих студентів.. Щоправда, варто пам'ятати, що дискусію не бажано використовувати на початковому етапі вивчення англійської мови. Курсанти повинні мати певний обсяг знань, умінь та навичок для того, аби брати активну участь у відповідній формі роботи.

Література

1. Голубочка І. С. Дискусія як один із методів інтерактивних технологій навчання студентів англійського мовлення у вищих немовних закладах освіти / І. С. Голубочка // Наукові записки : зб. наук. ст. – К. : Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 84. – С. 52–55.
2. Джава Н. Проблемні методи навчання іноземних мов. Дискусія / Н. Джава // Нова педагогічна думка. – 2005. – № 3. – С. 49.
3. Іщенко Т. М. Дискусія – шлях до формування знань та практичних компетенцій ділового англійського мовлення студентів-економістів старших класів / Т. М. Іщенко, С. П. Лібіх. // Тренінгові технології як засіб формування знанневих та практичних компетенцій : досвід факультетів і кафедр : зб. матеріалів наук.-метод. конф. : у 2 т. – Т.2. – К. : КНЕУ, 2009. – С. 576–579.
4. Сидоренко І. А. Інтерактивні методи навчання іноземних мов професійного спрямування / І. А. Сидоренко // Матеріали конференції «Інтерактивні методи навчання іноземної мови професійного спрямування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.confesp.fl.kpi.ua
5. Фразеологія радіообміну англійською мовою для льотного складу : [навч. посібник] / Уклад. : А. Н. Вітряк, Н. В. Омеляненко ; під ред. А. Н. Вітряка. – Кіровоград, 2007. – 184 с.
6. Ur. Penny. A course in language teaching. Practice and theory / Ur. Penny. – Cambridge : Cambridge University Press, 1991. – 375 p.

Стаття надійшла до редакції 18.09.2017 р.